

PORADNIK JĘZYKOWY DLA UCZNIA GRUDZIĘŃ

Błędy frazeologiczne – powstają wskutek niepoprawnego użycia stałych połączeń wyrazowych- związków frazeologicznych.

Związki frazeologiczne są to stałe, utrwalone w języku połączenia dwu lub kilku wyrazów. Znaczenie związku frazeologicznego nie jest sumą znaczeń poszczególnych wyrazów wchodzących w jego skład, na przykład:

- *pisać maczkiem*- nie oznacza: używać do pisania maku, lecz pisać bardzo drobnym pismem;
- *nabijać kogoś w butelkę*- nie oznacza: wciskać, wbijać kogoś w butelkę, sprawiać, by ktoś się w niej znalazł, ale oszukiwać kogoś.

WARTO WIEDZIEĆ.

Związki frazeologiczne dzielimy na:

- * **wrażenia** (połączenia wyrazów bez czasownika), np. *miodowy miesiąc, biały kruk*;
- * **zwroty** (związki czasowników z innymi wyrazami), np. *plącić z góry, ubierać się na cebulę*;
- * **frazy** (połączenia wyrazów mające postać zdania lub równoważnika zdania). Frazami są przysłowia, sentencje, np. *Lepszy wróbel w garści, niż gołąb na dachu*.

W edycji grudniowej poradnika poznacie najczęściej popełniane błędy frazeologiczne, które dotyczą:

- ❖ skracania frazeologizmów, np. Wiadomość spadła na nas *jak grom z nieba*. (poprawnie: Wiadomość spadła na nas *jak grom z jasnego nieba*.)
- ❖ rozszerzania frazeologizmów, np. *Spadł mi ciężki kamień z serca*. (poprawnie: *Spadł mi kamień z serca*.)
- ❖ zmiany składowej w związku frazeologicznym wynikającej z nieznamowoci poprawnej formy związku, np. *ciężki orzech do zgryzienia* (poprawnie: *twardy orzech do zgryzienia*)
- ❖ łączenia zespołu wyrazów pochodzących z różnych związków frazeologicznych, np. *Kto pod kim dołki kopie, ten zbiera burze*. (poprawnie: *Kto sieje wiatr, ten zbiera burzę*.)
  - kontaminacja-skrzyżowanie dwóch różnych związków wyrazowych.
- ❖ zmiany formy jednego ze składników frazeologizmu, np. *być komuś solą w oczach* (poprawnie: *być solą w oku*)
- ❖ przekształcenia konstrukcji składniowej, np. *Każdy medal ma po dwie strony* (poprawnie: *ma dwie strony*)

- ❖ używania frazeologizmów w niewłaściwym kontekście, np. W naszej gospodarce *pierwsze skrzypce gra* wydobycie rudy żelaza. (poprawnie: W naszej gospodarce najważniejsze jest wydobycie rudy żelaza.)

Trening czyni mistrza.

Quiz wiedzy z poprawności frazeologicznej

<https://learningapps.org/display?v=pxng75b2520>

W podanych zadaniach wskaż przykład , który nie zawiera błędów frazeologicznych.

zadanie 1.

- a) Ogarnęła go ciemna rozpacz.
- b) Ogarnęła go czarna rozpacz.

zadanie 2.

- a) Szukać igły w stogu siana.
- b) Szukać przysłowiowej igły w stogu siana.

zadanie 3.

- a) Przeczytać książkę od deski do deski.
- b) Przeczytać książkę do deski.

zadanie 4.

- a) Włosy stanęły w słup.
- b) Włosy stanęły dęba.

zadanie 5.

- a) Być solą w oku.
- b) Być komuś solą w oczach.

zadanie 6.

- a) Dolać oliwy.
- b) Dolać oliwy do ognia.

zadanie 7.

- a) Być na prostej drodze.
- b) Być na dobrej drodze.

zadanie 8.

- a) Chodzić od Annasza do Kajfasza.
- b) Chodzić od Judasza do Kajfasza.

zadanie 9.

- a) A nóż, widelec.
- b) A nuż, widelec.

zadanie 10.

- a) Wylać kubek zimnej wody na głowę.
- b) Wylać kubek wody na głowę.

zadanie 11.

- a) Rządzić się jak szara mysz.

b) Rządzić się jak szara gęś.

zadanie 12.

a) Wyskoczyć jak filip z konopi.

b) Wskoczyć jak Filip.

zadanie 13.

a) Porywać się na słońce.

b) Porywać się z motyką na słońce.

zadanie 14.

a) Spadł mi kamień z serca.

b) Spadł mi ciężki kamień z serca.

zadanie 15.

a) Latać jak kot z wywieszonym pęcherzem.

b) Latać jak kot z pęcherzem.

zadanie 16.

a) Twardy orzech do zgryzienia.

b) Ciężki orzech do zgryzienia.

zadanie 17.

a) Nie zasypywać gruszki w popiele.

b) Nie zasypiać gruszek w popiele.

zadanie 18.

a) Złapać wiatr w żagle.

b) Złapać szczęście w żagle.

zadanie 19.

a) Postawić przysłowiową kropkę nad i.

b) Postawić kropkę nad i.

zadanie 20.

a) Głos wołającego na puszczy.

b) Głos wołającego na pustyni.

Załącznik:

W quizie wykorzystano następujące związki frazeologiczne:

- *Czarna rozpacz* - wielka, ogromna rozpacz.

- *Szukać igły w stogu siana* – szukać czegoś, kogoś z małym prawdopodobieństwem znalezienia; szukać na próżno.

- *Czytać, przeczytać coś od deski do deski* - od początku do końca.

- *Włosy stanęły (stają) dęba* lub włos jeży się na głowie - kogoś ogarnia strach, przerażenie.

- *Być komuś solą w oku*- przeszkadzać, zawadzać komuś, drażnić kogoś.

- *Zachodzić w głowę* - próbować coś zrozumieć.

- *Dolać oliwy do ognia* - pogorszyć sytuację, spowodować jeszcze większe czyjeś rozdrażnienie, gniew.

- *Być na dobrej drodze* - rozumować, myśleć prawidłowo.

- *Chodzić od Annasza do Kajfasza* - wędrować od jednego urzędu, człowieka do drugiego bezskutecznie, usiłując załatwić jakąś sprawę.
- *A nuż, widelec* - powiedzenie oznaczające: a jeśli, a może jednak.
- *Wylać kubek, wiadro zimnej wody komuś na głowę* - nagle pozbawić kogoś złudzeń, ostudzić czyjś zapał.
- *Rządzić się jak szara gęś* - zachowywać się samowolnie, nie licząc się z nikim.
- *Wyskoczyć, wyrwać się jak (niczym) filip z konopi* – zrobić coś nie w porę, bez zastanowienia, zaskoczyć czymś kogoś.
- *Porwać się, porywać się z motyką na słońce*- podejmować zadania niemożliwe do wykonania, ponad siły; chcieć dokonać rzeczy niemożliwej.
- *Kamień spadł komuś z serca*- ktoś pozbył się troski, zmartwień, odczuł wewnętrzną ulgę.
- *Latać jak (niczym) kot z pęcherzem*- biegać, kręcić się nerwowo, nieustannie w różne strony.
- *Twardy orzech do zgryzienia* – problem trudny do rozwiązania, sprawa trudna do załatwienia.
- *Nie zasypiać gruszek w popiele* - nie zaniedbywać spraw wymagających załatwienia.
- *Chwycić, złapać wiatr w żagle* - wykorzystać sprzyjające okoliczności.
- *Postawić kropkę nad i* – dopowiedzieć myśl do końca, jednoznacznie coś wyjaśnić, ocenić, rozstrzygnąć coś, zdecydować o czymś, przypieczętować coś.
- *Głos wołającego na puszczy* - czyjeś słowa, apel o coś, nieznajdujące oddźwięku, zlekceważone.